

Deep Democracy: How to Manage Conflicts Building a Strong Classroom Culture

Kurssi Europass Academy Amsterdamissa 13.-18.5.2024

Sini-Mari Lepistö

Tuulimyllyjä Zaanse Schansin ulkoilmamuseossa

Vietin viikon opiskellen syvädemokratian saloja Amsterdamissa, Molinos De Viento -nimisen Europass Academy -kouluttajan järjestämällä kurssilla.

Matkustus Amsterdamiin onnistui suoralla lennolla Helsingistä sunnuntaina 12.5.2024. Harmillisesti suorat lennot Tampereelta Amsterdamiin oli lopetettu aikaisemmin keväällä. Amsterdamin kalliin hintatason takia päätin majoittua Zandvoort-nimisessä pikkukaupungissa puolen tunnin junamatkan päässä Amsterdamin päärautatieasemalta. Zandvoort sijaistaa Pohjanmeren rannalla ja se on hollantilaisten suosituimpia rantalomakohteita. Kaupungissa asuu vakituisesti vain 17 000 henkeä, mutta lomakausina asukasluku moninkertaistuu. Vuosittain Zandvoortissa vierailee yli 4 miljoonaa turistia. Jo toukokuun puolivälissä ihmisiä, polkupyöriä ja autoja oli viikonloppuisin valtavat määrät rantabulevardin varrella ja erillisillä paikoitusalueilla. Yhdeksän kilometrin hiekkarannalle levittäytyneenä väkimäärä oli kuitenkin varsin siedettävä. Tulopäivänä ehdin nauttia rantamaisemista, mutta meri oli vielä jäätävän kylmä eikä houkuttanut uimaan.

Ensimmäisenä kurssipäivänä matkustin muiden työmatkalaisten mukana paikallisjunalla läpi kauniin Zandvoortin ja Harlemin hiekkadyynialueen Amsterdamiin. Rautatieasemalta oli mukava 20 minuutin kävelymatka läpi keskustan kurssipaikalle lähellä Rembrandtin aukiota.

Kurssille oli ilmoittautunut 15 opiskelijaa, joista 5 henkeä samasta kreikkalaisesta organisaatiosta saapui vasta ensimmäisen kurssipäivän iltana. Muiden kurssilaisten kanssa tutustuimme ja opettajan johdolla leikimme jäänmurtamisleikkejä, opettelimme toistemme nimiä ja kerroimme odotuksistamme kurssia kohtaan.

Kurssikavereita Molinos de vionon viihtyisässä koulutustilassa

Kurssin muut opiskelijat olivat Italiasta, Ranskasta, Bulgariasta, Keikasta ja Kyprokselta. Kahta varhaiskasvatuksen opettajaa lukuun ottamatta kaikki olivat peruskoulun aineenopettajia. Kurssilaiset jakoivat huolen lasten ja nuorten heikentyneistä oppimistuloksista ja levottomuudesta luokkahuoneessa. Levottomuuden koettiin johtuvan pitkälti mobiililaitteiden ja sosiaalisen median käytöstä ja siitä seuraavasta keskittymiskyvyn heikkenemisestä. Myös koronanaikaisen eristyksen vaikutukset nuorten sosiaalisiin taitoihin koettiin yhteisenä huolenaiheena. Europass Academyn kurssi olikin syntynyt tarpeesta kouluttaa opettajia rakentamaan keskustelevaa ja kunnioittavaa ilmapiiriä koululuokassa ja yhteydenpidossa vanhempien kanssa. Yhteiskunnan polarisaation ja erityisesti verkkoalustoilla näkyvän keskustelukulttuurin kärjistymisen tiedetään aiheuttavan konfliktiherkkyttä myös kouluissa. Kurssikaverit kertoivatkin kurssin ja riitojen selvittelyn vievän yhä enemmän aikaa opetuksesta ja he toivoivat saavansa kurssilta konkreettisia työkaluja konfliktinratkaisuun.

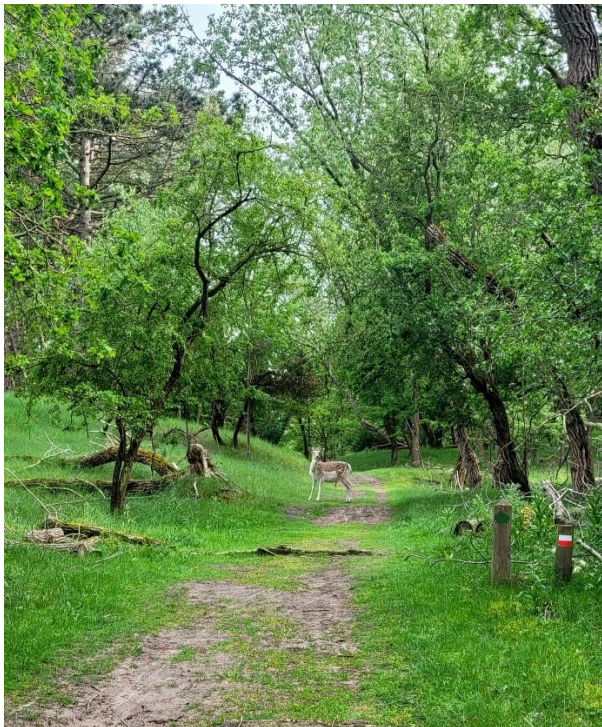
Saimme johdannon syvädemokratian perusajatukseen ja tutustuimme 2000-luvun perustaitoihin. Pohdimme, miten nykyajan perustaitoja opetetaan ja miten erityisesti pehmeitä taitoja tehdään näkyväksi ja miten niiden osaamista arvioidaan. Kävimme läpi kurssin oppimistavoitteet ja käsiteltävät aihealueet, joita olivat:

- aktiivinen kansalaisuus oikeuksineen ja velvollisuuksineen,
- solidaarisuus ja miten sitä voi kouluyhteisössä opettaa,
- konfliktinratkaisu ja -ehkäisy,
- inklusio ja monimuotoisuus sekä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen,
- ihmisoikeudet ja eurooppalainen arvopohja,
- empatiataitojen opettaminen,
- ja näiden kaikkien pohjalta syvädemokratian menetelmät, joita voi hyödyntää konfliktinratkaisun ja yhteisön päätöksenteon välineenä niin luokkahuoneessa kuin missä tahansa (työ)yhteisössä

Ensimmäisen kurssipäivän päätteeksi teimme paikallisen oppaan johdolla parin tunnin kävelyn kaupungilla ja tutustuimme Amsterdamin historiaan.

Toisena kurssipäivänä opettajamme Nastajja Canello johdatti meitä syvädemokratian taustaan ja perusajatuksiin. Keskustelimme demokratian synnystä ja toteutumisesta nykypäivän Euroopassa. Syvädemokratia metodin kehittivät Myrna ja Greg Lewis Etelä-Afrikan apartheidin purkamisen jälkeisessä yhteiskunnan uudelleenrakentamisen vaiheessa. Lewisit huomasivat, että rasismiin pohjautuvan hierarkian purkaminen ja tasa-arvoisen yhteisön rakentaminen vaati pinnan alla vaikuttavien arvojen, asenteiden ja tunteiden näkyväksi tekemistä ja kaikkia näkemyksiä kunnioittavan dialogin synnyttämistä.

Demokratiassa enemmistön näkemys voittaa ja demokratian sanotaan olevan nyökyttelyn ja kyllä-äänien viisautta. Syvädemokratia sen sijaan nostaa arvoon pään pyöryksen ja ei-äänät. Hiljaisuus ei ole myöntymisen merkki, se voi olla alistumisen ja tyytymisen ja konfliktin välttelyn merkki. Hiljainen myöntyminen ei kuitenkaan merkitse syvää ymmärrystä ja hyväksyntää tai päätökseen sitoutumista. Enemmistön päätös jättää opposition nurisemaan ja kenties myös kapinoimaan päätöstä vastaan. Syvädemokratiassa keskitytään vastustavien ja vaihtoehtoisten näkemysten julkituontiin ja ääneen lausumiseen. Oleellista on se, että kaikki, myös hiljaiset ja vetäytyvät, tulevat kuulluksi ja että kaikkien näkemykset otetaan huomioon päätöstä tehtäessä. Opettajan, johtajan tai muun fasilitaattorin tehtävä on koota näkemykset yhteen, saada osapuolet kuuntelemaan ja kunnioittamaan toisiaan ja löytää asiat, joista voidaan olla samaa mieltä. Syvädemokratiassa oleellista ei ole saada selville, onko asia musta vai valkoinen, vaan löytää se harmaa alue, jonka sekä valkoisen että mustan puolen kannattajat voivat jakaa.

Kauris Zandvoortin luonnonpuistossa.

Pyöräilijöitä aamuruuhkassa.

Kurssipäivän jälkeen kävin lenkillä Zandvoortin luonnonsuojelualueella, jonka hiekkadyynien läpi suodatetaan vettä amsterdamilaisien käyttöön. Alueelle ei saa tuoda koiria eikä polkupyöriä. Oletettavasti siitä johtuen kauriit olivat varisin kesyjä eivätkä juosseet karkuun yhtä herkästi kuin Sastamalan lajitoverit.

Kolmantena kurssipäivänä keskityimme eurooppalaiseen arvopohjaan ja ihmisoikeuksiin. Pohdimme, voiko opettaja olla arvoneutraali opettaessaan, ja millä tavoin arvoja opetuksessa välitetään. Käytännöllisten tehtävien avulla opimme tunnistamaan konfliktitilanteiden syitä ja sen, onko kyse ihmisoikeuksien rikkomuksesta vai arvoriidasta. Pohdimme, miten erilaiset arvot tuodaan näkyväksi ja riitelijöiden tietoisuuteen. Syvädemokratian peruseräite on, että jokainen on näkemyksessään oikeassa, mutta kenenkään totuus ei ole toista arvokkaampi.

Keskustelimme tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kysymyksistä ja mahdollisuuksien tasa-arvosta. Pohdimme, miten luokahuoneeseen tai työyhteisöön luodaan tasavertaiset mahdollisuudet oppia ja kehittyä ja tasataan eri taustatekijöistä johtuvaa mahdollisuuksien epätasa-arvoa. Inklusio ja eriytetty opetus nosti kurssilaisten keskuudessa tunteikkaita keskusteluja.

Kertasimme Maslowin tarvehierarkian ja Bloomin taksonomian ja pohdimme käytännön luokahuonetilanteita mallintavissa tilanteissa, milloin oppilaan haasteet johtuvat tyydyttymättömistä perustarpeista ja milloin haasteista oppimisessa. Keskustelimme Bloomin taksonomian tasoista ja oppilaan tason tunnistamisesta. Milloin voidaan sanoa, että oppilas muistaa opitun asian ulkoa, mutta ei vielä ymmärrä sitä syvällisemmin, milloin syntyy ymmärrys ja milloin opittua asiaa osataan soveltaa itsenäisesti? Missä vaiheessa opittua osataan yhdistää aikaisempi hankittuun tietoon? Harjoitusten tarkoitus oli oppia tunnistamaan oppilaiden turhautumista ja oppimisen haasteita aiheuttavia taustatekijöitä ja pyrkiä tällä tavoin puutumaan ongelmien juurisyihin.

Kuva pyörälänkin varrelta Zanvoortista

Neljäntenä kurssipäivänä keskityimme kommunikaatioteorioihin ja opimme tunnistamaan omaa viestintätyyliämme. Tutustuimme aktiivisen kuuntelun metodiin ja teimme harjoitteita aktiivisen, passiivisen ja jämäkän viestintätyylin tunnistamiseksi ja mukauttamiseksi tilanteeseen sopivaksi. Harjoittelimme minälauseiden muotoilua: Miksi sinä aina tulet myöhässä luokkaan? -> Minua harmittaa ja koen, että et kunnioita työtäni ja luokan työrauhaa tullessasi myöhässä. Miten ilmaista oma näkemyksensä konfliktitilanteissa jämäkästi, mutta vastapuolta provosoimatta ja riitaa lietsomatta? Harjoittelimme argumentointia, viestin

välittämistä ja kriittisen palautteen antamista tehokkaasti konfliktitilanteissa myös muiden viestintämetodien mukaisesti. Syvädemokratian ideana on, että konfliktia ei väistetä tai vältetä, vaan se kohdataan ja siitä pyritään oppimaan.

Kurssi oli sisältönsä puolesta kielellisesti vaativa. Oli harmillista, että osa kurssilaisista ei pystynyt osallistumaan keskusteluihin puutteellisen englannin kielen taitonsa takia.

Viidentenä kurssipäivänä harjoittelimme syvädemokratian menetelmää käytännössä ja kävimme läpi menetelmän viisi askelta:

1. Kuuntele ja kerää kaikkien näkemykset ja mielipiteet, anna kaikille puheenvuoro ja kirjaa argumentit ylös tasavertaisesti ja puolueettomasti.
2. Nosta keskusteluun eriävät mielipiteet ja vastustavat argumentit. Onko jollain aivan vastakkainen näkemys? Rohkaise tuomaan näkemykset julki.
3. Nosta vastakkainen näkemys tasavertaiseen asemaan ja ota selvää, löytyykö sille kannatusta.
4. Täydennä enemmistön näkemystä ja viisautta vähemmistön näkemyksellä ja viisaudella. Etsi molempia näkemyksiä yhdistävät seikat, mustan ja valkoisen väliin jäävä harmaa alue, jonka molemmat osapuolet voivat hyväksyä.
5. Jos molempia osapuolia tyydyttävää ratkaisua ei löydy, kalasta ristiriidan syitä pintaa syvemmältä. Pyri saamaan näkyviin taustalla vaikuttavat arvot ja niiden ristiriita ja tee osapuolet tietoisiksi arvojen vaikutuksesta erimielisyyteen.

Harjoitustehtävässämme keskustelimme siitä, pitäisikö uskonnonopetus kieltää kouluissa. Kurssilaiset tempautuivat keskusteluun ja väittelyyn niin antaumuksella, että itse opiskeltava asia, syvädemokratian konfliktinratkaisumenetelmä, oli unohtua. Opettaja sai useaan otteeseen muistuttaa aktiivisesta ja kunnioittavasta kuuntelemisesta ja edellisinä päivinä opituista argumentaatiotaidoista. Opettaja muistutti, että emme voi harjoittaa menetelmää luokkahuoneessa tai työyhteisössämme, jos emme itse pysty sitoutumaan pelisääntöihin. Tämäpä olikin vahvasti tunnetasolle menevä oppimiskokemus!

Sini-Mari ja kurssikaveri Francesca Italiasta Pohjanmeren rannalla

Viimeisenä kurssipäivänä kertosimme viikon aikana opitut asiat ja harjoitusten annin. Saimme lyhyen esittelyn Hollannin koulujärjestelmästä. Oli yllättävää kuulla, että alakoulun päättyessä 12-13-vuotiaana oppilaat suorittavat kansallisen ”päättökokeen”, jonka perusteella oppilaat jatkavat jollekin kolmesta opintopolusta: yksi johtaa suorittaviin ammeteihin, toinen keskitason toimihenkilötehtäviin ja kolmas akateemiselle uralle. Hurjaa, että jo yläastelle mennessä lasten ja perheiden täytyy päättää lapsen urasta! Toki koulutuspolun muutos myöhemmässä vaiheessakin onnistuu, mutta ei kovin helposti. Kurssitodistusten jakamisen jälkeen opiskelijat hajaannuimme kurssiin sisältyvien kulttuurinähtävyyksien pariin. Minä valitsin ulkoilmamuseo Zaanse Schansin, josta tämän raportin ensimmäinen kuva on. Ulkoilmamuseossa esiteltiin tuulimyllyjä ja niiden energiantuotantoon perustuvaa saha- mylly- ynnä muuta varhaista teollisuutta ja käsityöläisyyttä. Vierailin myös kansallismuseossa.

Kurssi oli mielenkiintoinen ja herätti paljon ajatuksia kulttuurienvälisen viestinnän haasteista. Uskon että voin hyödyntää oppimiani menetelmiä työyhteisön ongelmatilanteissa ja neuvotteluissa sekä haastavissa viestintätilanteissa. Tutustuin kurssilla uusiin ihmisiin, erilaisiin viestintätyleihin ja opin myös itsestäni viestijänä ja konfliktin ratkaisijana. Kehitin keskustelu- ja argumentaatiotaitojani englannin kielellä ja opin paljon Hollannin ja kurssikavereideni kotimaiden kulttuureista ja koulumaailmasta. Opinpa taas myös vähän lisää hollannin kieltä!

Kurssilaiset yhteiskuvassa